

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Ryszard

Nazwisko: Płonkowski

Miejsce urodzenia: Strzelce

Data urodzenia: 11-06-1933

Imię ojca: Władysław

Imię matki: Zofia

Dodatkowe informacje: Zmarł 24.02.2022.

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów

Stan zachowania

Uwagi

Akta śledcze w sprawie prowadzonej w 1950 roku przez Referat Śledczy PUBP Hrubieszów przeciwko grupie uczniów hrubieszowskich szkół średnich (w większości gimnazjów), podejrzewanych, a następnie oskarżonych o przynależność do organizacji pn. „Polska Młodzież Walcząca”. Postępowanie wszczęto w oparciu o materiały rozpracowania agenturalnego, przekazane przez Referat V PUBP Hrubieszów.

Według ustaleń UB, wspomniana organizacja powstała wiosną 1948, a jej działalność miała głównie polegać na „pisaniu i rozlepianiu ulotek o treści godzącej w ustrój Państwa Polskiego i sojusz ze Związkiem Radzieckim” oraz usiłowaniu „rozbijania ruchu młodzieżowego, a szczególnie org. Z.M.P”, niektórzy członkowie PMW przechowywali też broń. Ryszard Płonkowski, wówczas uczeń Gimnazjum Handlowego w Hrubieszowie, był członkiem tej organizacji od 1948 roku (Plan śledztwa z 26.05.1950, niedatowana charakterystyka R. Płonkowskiego). Zatrzymano go 10.05.1950, a następnie tymczasowo aresztowano. W dniu 01.08.1950 oficer śledczy PUBP Hrubieszów wydał wobec niego „Postanowienie o pociągnięciu do odpowiedzialności karnej”, stwierdzając, iż od listopada 1948 do dnia zatrzymania, na terenie pow. hrubieszowskiego „wchodził w porozumienie z innymi osobami, a to członkami nielegalnej organizacji >Polska Młodzież Walcząca< (...), przed którymi składał przysięgę utrzymania w tajemnicy istnienia nielegalnej organizacji”. Początkowo Wojskowa Prokuratura Rejonowa w Lublinie prowadziła odrębne sprawy w odniesieniu do każdego z „podejrzanych” – postępowanie przeciwko R. Płonkowskiemu nosiło nr Pr.II-413/50. Pod koniec lipca połączono je w jedną sprawę, obejmującą wszystkich członków organizacji. W dniu 02.08.1950 oficer śledczy PUBP Hrubieszów sporządził akt oskarżenia, obejmujący 9 osób, a wśród nich Ryszarda Płonkowskiego. Zarzucono mu przynależność, wraz z innymi osobami, do „nielegalnej organizacji >Polska Młodzież Walcząca<” oraz złożenie przed nimi przysięgi „utrzymania w tajemnicy” faktu istnienia tej organizacji, co zakwalifikowano jako przestępstwo z art. 88 § 1 w zw. z art. 86 § 2 KKWP. Sprawa podlegała rozpoznaniu przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Lublinie (Sr 600/50). W materiałach znajduje się także korespondencja z 1951 i 1952 roku pomiędzy PUBP Hrubieszów a więzieniem w Jaworznie, gdzie R. Płonkowski był wtedy osadzony, dotycząca jego warunkowego zwolnienia. W piśmie PUBP Hrubieszów z 14.12.1951, skierowanym do Naczelnika tego więzienia, stwierdzono, że rodzina Ryszarda Płonkowskiego „jest wrogo ustosunkowana do Polski Ludowej”, w związku z czym „wymieniony na warunkowe zwolnienie nie zasługuje”. Natomiast w „Karcie informacyjnej” R. Płonkowskiego z więzienia w Jaworznie, datowanej na 11.01.1952, podano, że z tym dniem zostanie on zwolniony z więzienia. Zawarto tu również dane odnośnie jego uwięzienia: od 26.07.1950 w Więzieniu na Zamku w Lublinie, od 14.07.1951 w Jaworznie. W 1955 roku materiały sprawy złożono w archiwum Wydziału X WUds.BP Lublin. Dokumentację dotyczącą Ryszarda Płonkowskiego zarchiwizowano pod sygn. Śl-18039. Dnia 20.08.1966 akta wszystkich osób objętych postępowaniem, w tym R. Płonkowskiego, wpisano pod sygn. 978/III (zgodnie z nowymi zasadami prowadzenia ewidencji i archiwum). Do materiałów archiwalnych dołączano zapytania o Ryszarda Płonkowskiego i wnioski o wypożyczenie jego akt śledczych i sądowych, z jakimi zwracały się jednostki SB oraz WSW aż do końca lat 80.

Akta o sygn. IPN Lu 01/201 (978/III, przerejestrowane z Śl-18039) oraz zapisy kartoteczno-ewidencyjne.

Akta Wojskowego Sądu Rejonowego w Lublinie w sprawie karnej Sr 600/50, prowadzonej przeciwko grupie uczniów hrubieszowskich szkół (głównie gimnazjalnych), oskarżonych o przynależność do nielegalnej organizacji pn. „Polska Młodzież Walcząca”, działającej od wiosny 1948 do wiosny 1950. Ryszard Płonkowski był jednym z członków PMW, których objęto aktem oskarżenia w tej sprawie. Dnia 29.12.1950 Wojskowy Sąd Rejonowy w Lublinie uznał go winnym tego, iż „w listopadzie 1948 r. na terenie Hrubieszowa wchodził w porozumienie z członkami nielegalnej organizacji >Polska Młodzież Walcząca< (...), w celu usiłowania zmiany przemocą ustroju Państwa Polskiego, tj. winnym popełnienia zbrodni z art. 88 § 1 w zw. z art. 86 § 2 KKWP”, za co Sąd ten skazał go na 2 lata więzienia i 1 rok utraty praw obywatelskich oraz „przepadek całego majątku na rzecz Skarbu Państwa”. Na poczet kary zaliczono mu okres tymczasowego aresztowania od 10.05.1950. W dniu 04.01.1951 obrońca R. Płonkowskiego złożył rewizję od tego wyroku, jednak nie została ona uwzględniona, a wyrok utrzymano w mocy. Dnia 05.01.1952 WSR w Lublinie postanowił zwolnić warunkowo Ryszarda Płonkowskiego od odbycia pozostałej części kary. Do akt dołączono dokumentację Sądu Wojewódzkiego w Lublinie (IV KO 1198/1991), dotyczącą unieważnienia wyroku WSR w Lublinie z 29.12.1950.

Akta o sygn. IPN Lu 20/375 (Sr 600/50), wpis dotyczący Sr 600/50 w aktach o sygn. IPN Lu 218/17, Repertorium spraw „S” (nr 1-733) Wojskowego Sądu Rejonowego w Lublinie za 1950 rok.

W Księdze Głównej Więźniów Śledczych Więzienia na Zamku w Lublinie z lat 1949-1950, pod poz. 1204 znajduje się wpis dotyczący Ryszarda Płonkowskiego. Podano tu, iż został on doprowadzony do lubelskiego więzienia z PUBP Hrubieszów w dniu 26.07.1950. Nakaz przyjęcia wydała 17.05.1950 Wojskowa Prokuratura Rejonowa w Lublinie (nr sprawy Pr.II-413/50). Jako kwalifikację prawną czynu wpisano art. 4 § 1 Dekretu z dnia 13.06.1946 (o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa).

Akta o sygn. IPN Lu 3/26.

W Księdze Głównej Więźniów Więzienia na Zamku w Lublinie z lat 1950-1951, pod poz. 594 znajduje się wpis dotyczący Ryszarda Płonkowskiego, w którym odnotowano m.in., że 29.12.1950 został skazany przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Lublinie na 2 lata więzienia (Sr 600/50). Jako początek kary wskazano 10.05.1950 (data zatrzymania), zaś jej koniec przypadał na 10.05.1952. W rubryce „Uwagi” wpisano, że 13.07.1951 R. Płonkowskiego przetransportowano do więzienia w Jaworznie.

Akta o sygn. IPN Lu 3/31.

W zasobie Oddziałowego Archiwum IPN w Lublinie znajdują się materiały OKBZpNP-IPN w Lublinie z lat 1998-1999, o sygn. IPN Lu 431/628 (Kpp. 13/98/S), zawierające Akta karnej pomocy prawnej dot. przesłuchania w charakterze świadków b. młodocianych więźniów Więzienia Progresywnego w Jaworznie, osadzonych z przyczyn politycznych w latach 1951-1956. Ryszard Płonkowski był jednym z tych świadków.

Raporty okresowe i sprawozdania Referatów III, IV, V oraz Referatu Śledczego PUBP Hrubieszów, sporządzane od grudnia 1949 do grudnia 1950. W sprawozdaniach Referatu V i Referatu Śledczego z 1950 roku opisano m.in. działania UB wobec grupy uczniów hrubieszowskich szkół należących do organizacji „Polska Młodzież Walcząca”. W „Sprawozdaniu” Referatu V za maj 1950 z dnia 30.05.1950 (część pn. „Realizacja i aresztowania”) odnotowano, że przeprowadzono „realizację rozpracowania ag. krypt >Aktywni<”, prowadzonego wobec uczniów szkół średnich, którzy „będąc aktywnymi członkami ZMP oraz ZHP uprawiali wrogą robotę w ruchu młodzieżowym, jak również zajmowali się kolportowaniem ulotek antypaństwowych, które następnie rozwieszali w dniu uroczystości państwowych” na terenie pow. hrubieszowskiego. Napisali oni również 2 anonimy do Powiatowego Zarządu ZMP, „szkalując i zastraszając aktywistów”. Wśród członków rozpracowywanej, nielegalnej organizacji wymieniono Ryszarda Płonkowskiego, który był wtedy uczniem III klasy Gimnazjum Handlowego w Hrubieszowie i należał do ZHP. W „Sprawozdaniu” Referatu Śledczego za maj 1950, datowanym na 31.05.1950, zreferowano wyniki śledztwa prowadzonego wobec członków PMW, wymieniono też aresztowanych w ramach tego śledztwa, w tym R. Płonkowskiego. W kolejnych raportach okresowych Referatu Śledczego, opracowanych pomiędzy majem a grudniem 1950, podawano m.in. informacje o czynnościach wykonywanych w tym postępowaniu (np. przesłuchania), jego kolejnych etapach i wynikach (np. zestawienia i liczba podejrzanych, aresztowanych), wskazując równocześnie osoby objęte śledztwem, których dotyczyły te działania, a wśród nich Ryszarda Płonkowskiego.

Akta o sygn. IPN Lu 032/26 (4/26).

Ryszard Płonkowski został objęty Sprawą Operacyjnego Sprawdzenia (SOS) krypt. „Polisa” (nr rej. 10429), prowadzoną przez pion V RUSW Hrubieszów w okresie 25.02.1985 - 14.08.1987 (lub 14.09.1987), ponieważ „ujemnie oddziaływał na tempo rozbudowy związków zawod. w PZU Hrubieszów”. Jak odnotowano w jednym z nielicznych zapisów kartotecznych, sprawę zakończono, ponieważ nastąpiła „neutralizacja zagrożenia”. W dniu 13.10.1987 materiały SOS „Polisa” złożono w archiwum Sekcji „C” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego WUSW Zamość pod sygn. 1597/II. Zniszczono je za Protokołem brakowania akt Nr 7/89 z dnia 27.12.1989.

Akta o sygn. 1597/II WUSW Zamość zniszczono w 1989 roku. Wpis na podstawie zapisów kartoteczno-ewidencyjnych.

Akta Kwestionariusza Ewidencyjnego (KE) krypt. „Rysio” nr rej. 11484, w ramach którego Ryszard Płonkowski był kontrolowany operacyjnie przez pion V RUSW Hrubieszów w okresie 13.02.1986 - 06.09.1988. We „Wniosku o założenie kwestionariusza ewidencyjnego” z 12.02.1986, jako powód jego wszczęcia wskazano m.in., iż R. Płonkowski, będąc przewodniczącym KZ NSZZ „Solidarność” przy PZU w Hrubieszowie, gdzie wtedy pracował, „prezentował negatywną postawę polityczną, negując zasady ustrojowe oraz krytykując posunięcia Partii i Rządu”. Odnotowano też, że utrzymywał kontakty z członkami MKZ w Hrubieszowie oraz działaczami „Solidarności” Rolników Indywidualnych. W ramach Kwestionariusza zamierzano nie tylko zebrać dane na temat R. Płonkowskiego, ale także „obniżyć autorytet figuranta w miejscu pracy”, przeprowadzać z nim „rozmowy profilaktyczno-ostrzegawcze”, „inspirować kierownictwo PZU” do zwiększania wymagań wobec niego. Zadania te miały być realizowane przy wykorzystaniu TW ps. „Ciężki”, TW ps. „Jan” i KO „WR” (plan czynności operacyjno-wykonawczych z 10.02.1986). W dokumentacji znajduje się także „Notatka służbowa” z 21.02.1987, dotycząca rozmowy profilaktyczno-ostrzegawczej przeprowadzonej z Ryszardem Płonkowskim w siedzibie RUSW Hrubieszów. Jej przyczyną były „informacje operacyjne”, według których R. Płonkowski „swoją postawą podważa celowość istnienia związków zawodowych i ujemnie oddziałuje na załogę”. Do materiałów dołączono również odpisy dokumentów odnoszących się do postępowania karnego prowadzonego przeciwko niemu w 1950 roku, w związku z przynależnością do nielegalnej organizacji „Polska Młodzież Walcząca”. W dniu 06.09.1988 zdecydowano o zaniechaniu kontroli Ryszarda Płonkowskiego, uznając m.in., że „działania operacyjno-neutralizujące w stosunku do figuranta dały wynik pozytywny” (wniosek z 06.09.1988). Dnia 27.09.1988 materiały KE „Rysio” złożono w archiwum Sekcji „C” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego WUSW Zamość pod sygn. 1913/II.

Akta o sygn. IPN Lu 077/482 (1913/II), zapisy kartoteczno-ewidencyjne.